

УДК 336.14:352/354(477.83)
JEL R59, H61, H83

О. Й. Жабинець

кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: olza@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6735-4036>

ІНФОРМАЦІЙНА ПУБЛІЧНІСТЬ І ПРОЗОРИСТЬ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В ОТГ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Проаналізовано виконання вимог законодавства України щодо забезпечення оприлюднення інформації про бюджет в ОТГ Львівської області, що створені у 2015-2017 рр. Виявлено позитивні та негативні моменти у відображенні фінансової інформації на сайтах аналізованих ОТГ та узагальнено проблеми та негативні тенденції щодо оприлюднення інформації про бюджетний процес в ОТГ Львівської області. Запропоновано низку заходів з метою покращення інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні, зокрема через: здійснення стандартизації процедури оприлюднення інформації про бюджетний процес; посилення персональної відповідальності керівників ОТГ за відсутність належної до оприлюднення на сайті громад фінансової інформації; проведення постійного моніторингу наявності та оновлення на сайтах ОТГ інформації про бюджетний процес з метою своєчасного реагування на появу можливих негативних тенденцій; застосування штрафних санкцій у випадках порушення законодавчих вимог.

Ключові слова: бюджетний процес, інформаційна публічність і прозорість бюджетного процесу, оприлюднення інформації, ОТГ, Львівська область.

Zhabynets O. INFORMATION PUBLICITY AND TRANSPARENCY OF BUDGET PROCESS IN THE CONSOLIDATED TERRITORIAL COMMUNITIES OF LVIVSKA OBLAST: ESTIMATION AND WAYS OF IMPROVEMENT

In the process of decentralization in Ukraine, the information transparency of the management becomes important, which implies the openness and accessibility of information for all members of society. It reflects the current and perspective states of the reform process. Decentralization means not only a transferring of powers, but also financial resources and responsibilities from public authorities to local authorities. So the information publicity and transparency of the budget process should become the key indicator to estimate the effectiveness of the management of the finances of the consolidated territorial communities (CTCs). The purpose of the article is to evaluate and propose ways to increase the information publicity and transparency of the budget process at the local level. The author analyzes the implementation of the requirements of the Ukrainian legislation about informational publicity and transparency of the budget process in the CTCs of Lvivska oblast established in 2015-2017 and shows positive and negative moments in displaying of financial information on CTCs' sites. A number of measures are proposed to increase the information publicity and transparency of the budget process at the local level. The author considers that in order to ensure publicity and transparency of the budget process in the CTCs of Lvivska oblast it is necessary: to unify and maximally simplify the mechanism of access of CTCs' members to financial information through the standardization of the procedure for disclosure of information about the budget process; to increase the personal responsibility of the heads of the CTCs for the lack of financial information that is due to be published on the site of communities; to continuously monitor the availability and updating of information about the budget process on the CTCs' sites in order to respond in a timely manner to the appearance of possible negative trends; to take preventive measures with the use of appropriate sanctions (fine, removal from office, etc.) in cases of delaying the submission of actual financial information to the site of CTCs, the disclosure of information in its entirety, the discovery of unreliability of financial information or other manipulations with figures or financial documents filed on CTCs' website.

Keywords: budget process, informational publicity and transparency of budgetary process, disclosure of information, CTC, Lvivska oblast.

Постановка проблеми. У процесі реформи децентралізації в Україні важливого значення набуває інформаційна прозорість управління, яка передбачає відкритість і доступність для усіх членів суспільства інформації, що відображає поточний і перспективний стани процесу реформування. Тобто весь процес реформ повинен мати інформаційно-комунікаційний супровід і регулюватись відповідно до вимог чинного законодавства. Так, у процесі реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні

створено державний офіційний сайт «Децентралізація», що забезпечує можливість громадян зрозуміти сутність процесу децентралізації та ознайомитись із його особливостями та стратегічними напрямками. Для забезпечення інформаційної прозорості в управлінні новоствореними об'єднаними територіальними громадами (ОТГ) та реалізації на місцевому рівні громадського контролю такі ж офіційні сайти повинні бути у кожній новоствореній громаді.

Оскільки в процесі децентралізації відбувається не тільки передача повноважень, але й фінансових ресурсів і відповідальності від органів державної влади органам місцевого самоврядування, то ключовим показником при оцінці інформаційної прозорості управління має стати інформаційна публічність і прозорість бюджетного процесу, особливо в контексті оприлюднення інформації про бюджет, а інструментом її забезпечення – контроль за використанням бюджетних коштів не тільки контролюючими державними органами, але й громадянами кожної новоствореної ОТГ.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми забезпечення публічності та прозорості бюджетного процесу на усіх рівнях владної ієрархії розглядаються в працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема і в контексті здійснення реформи самоврядування та децентралізації влади в Україні. У цьому аспекті слід відзначити публікації таких науковців, як Н. А. Бак [1], О. С. Волохова [2], А. В. Дем'янюка [3], С. А. Дяченко [4], А. В. Лучки [5] та деяких інших. Водночас оцінювання рівня публічності та прозорості бюджетного процесу в контексті оприлюднення інформації про бюджет в об'єднаних територіальних громадах Львівської області, що створені у 2015-2017 рр. у результаті реформи децентралізації в Україні, на цьому етапі ще здійснювалось, а тому потребує ґрунтовного дослідження.

Мета статті – оцінити та запропонувати шляхи покращення інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні.

Основні результати дослідження. В умовах демократизації суспільства та реформування механізму бюджетного процесу у межах децентралізації влади в Україні інформаційна публічність і прозорість в управлінні фінансами усіх рівнів (як державного, так і місцевого) виступає вагомим чинником зростання не тільки довіри громадян до державних інституцій, але й їх потенційних можливостей щодо участі в управлінні публічними фінансами.

Прозорість бюджету дозволяє громадськості, й особливо її соціально активній частині, яка представляє інтереси різних верств населення, мати уяву про складність та альтернативи бюджетних рішень і впливати на органи влади, активно захищаючи свої громадянські права. Якщо бути більш точним, то прозорість:

- 1) дозволяє кожному громадянину розуміти мову і дані бюджету, а також бачити послуги, виконані за рахунок зібраних податків;
- 2) дає можливість представникам влади керуватись громадською думкою при прийнятті остаточних бюджетних рішень (основні напрями розподілу видатків);
- 3) дозволяє відслідковувати якість бюджетних рішень на стадії прийняття та слідкувати за їх виконанням;
- 4) підсилює довіру населення до місцевих органів влади, тому що розуміння дій представників влади є передумовою громадської підтримки;
- 5) сприяє поліпшенню соціальної політики і розподілу коштів бюджету [6].

У демократичній державі оцінювання виступає ефективним засобом визначення якості виконання посадовими особами національного чи регіонального рівня їхніх професійних функцій з можливістю притягнення до відповідальності за порушення законодавчо регламентованих процедур.

Проаналізуємо виконання вимог законодавства щодо забезпечення інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, що створені у 2015 р. (табл. 1). Стан забезпечення вимог щодо оприлюднення фінансової інформації будемо оцінювати, виходячи з наявності чи відсутності на сайтах ОТГ таких складових: бюджету, паспортів бюджетних програм і звітів про виконання бюджету. Знак «+» означатиме їх наявність, «-» – відсутність.

Таблиця 1

Виконання вимог законодавства щодо оприлюднення інформації про бюджет в ОТГ, що створені у 2015 р. (станом на 01.11.2018 р.)

№ з / п	Назва ОТГ	Виконання вимог щодо публікації інформації		
		Про бюджет	Паспорти бюджетних програм*	Про виконання бюджету
1.	Бабинська	+	-	-
2.	Бісковицька	-	-	-
3.	Вільшаницька	-	-	+
4.	Воле-Баранецька	+	-	-
5.	Гніздичівська	-	+	+
6.	Грабовецька	+	+	+
7.	Дублянська	+	+	+
8.	Заболотцівська	-	-	-
9.	Луківська	+	-	-
10.	Міженецька	Офіційний сайт відсутній		
11.	Новокалінівська	+	+	+
12.	Новоміська	+	+	+
13.	Новострілищанська	+	+	+
14.	Тростянецька	+	-	-
15.	Чукв'янська	-	-	+

* – оприлюднюються у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.
Складено автором на основі [7-20].

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Оскільки відповідно до Бюджетного кодексу України [21] програмно-цільовий метод у бюджетному процесі застосовувався у разі прийняття рішення про його використання відповідною місцевою радою, а відтак – не був обов'язковим у 2015-2018 рр., наявність паспортів бюджетних програм на офіційних сайтах ОТГ є свідченням не тільки виконання вимог щодо оприлюднення бюджетної інформації, але й розуміння необхідності застосування цього методу в управлінні фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

Аналіз інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, що створені у 2015 р., дозволяє зробити такі висновки:

- офіційний сайт не створено в одній з ОТГ, що складає 6,7% від загальної кількості створених громад;
- майже на 64,3% створених сайтів здійснюється оприлюднення бюджету громади;
- на 42,9% сайтів можна ознайомитись із паспортами бюджетних програм;
- звіти про виконання бюджету опубліковано на 57,1% аналізованих сайтів громад.

Щодо позитивів у відображенні фінансової інформації, то у цьому контексті хотілося б відзначити сайт Новокалінівської ОТГ Самбірського району, на якому легко знайти потрібну інформацію, у т. ч. фінансову, і що найважливіше – ця інформація представлена у доступному вигляді та повному обсязі, що свідчить про високий рівень інформаційної прозорості бюджетного процесу у цій ОТГ.

Водночас проведений аналіз дозволив виявити такі особливості в деяких аналізованих ОТГ:

1. на сайтах Бабинської та Воле-Баранецької ОТГ за наявності бюджетної інформації за 2015 та 2016 рр. немає бюджету 2017 р.;
2. на сайті Грабовецької ОТГ, крім офіційної фінансової інформації про бюджет, оприлюднено також звіти голови ОТГ про діяльність за 2016 та 2017 рр. у формі Power Point і відеоконференції відповідно;
3. у Заболотцівській ОТГ на сайті розміщено лише план і стратегію розвитку за відсутності будь-якої офіційної фінансової інформації про бюджетний процес;
4. особливістю сайту Луківської ОТГ є те, що у секції «Документи» розміщено лише плани закупівель, а інформація про бюджет відсутня. Бюджетні та інші офіційні документи розміщено в секції «Сесія», причому з інформацією у вільному доступі можна ознайомитись тільки за 21 сесію VII скликання;
5. специфіка оприлюднення інформації про бюджетний процес на сайті Новоміської ОТГ полягає у тому, що за наявності основних бюджетних документів та їх доступності, вони там подаються без додатків.

Проаналізуємо виконання вимог законодавства щодо забезпечення інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, що створені у 2016 р. (табл. 2) та у 2017 р. (табл. 3).

Таблиця 2

Виконання вимог законодавства щодо оприлюднення інформації про бюджет в ОТГ, що створені у 2016 р. (станом на 01.11.2018 р.)

№ з / п	Назва ОТГ	Виконання вимог щодо публікації інформації		
		Про бюджет	Паспорти бюджетних програм*	Про виконання бюджету
1.	Давидівська	-	+	+
2.	Жовтанецька	-	-	+
3.	Мостиська	+	+	+
4.	Нижанковицька	+	+	+
5.	Судовишнянська	+	+	+
6.	Ходорівська	+	-	+
7.	Шегинівська	+	+	+

* – оприлюднюються у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.
Складено автором на основі [22-28].

Аналіз інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, створених у 2016 р., дозволяє зробити такі висновки:

- усі новостворені ОТГ мають офіційні сайти;
- бюджет громади та паспорти бюджетних програм подано на 5 з 7 офіційних сайтів ОТГ, що складає 71,4% від загальної кількості створених сайтів громад;
- звіти про виконання бюджету опубліковано на усіх сайтах громад.

Щодо позитивів, то необхідно відзначити інформаційну публічність і прозорість бюджетного процесу у Шегинівській ОТГ (на сайті виділено окремі секції «Бюджет» і «Бюджетний паспорт громади» з відповідними підсекціями, де розміщено усі необхідні документи), а також забезпечення вимог щодо оприлюднення інформації про бюджет у

Мостиській ОТГ (бюджет оприлюднено з усіма додатками, наявні паспорти бюджетних програм і звіт про виконання бюджету у повному обсязі).

Водночас проведений аналіз дозволив виявити такі особливості висвітлення бюджетного процесу в деяких аналізованих ОТГ, зокрема:

- на сайті Жовтанецької ОТГ подано детальні звіти щодо виконання дохідної та видаткової частин бюджету (щоквартальні та річні), однак сам бюджет і паспорти бюджетних програм не оприлюднено;
- у Ходорівській ОТГ в секції «Офіційні документи» та підсекції «Розпорядження міського голови» подано розпорядження «Про внесення змін до паспортів бюджетних програм» за відсутності самих паспортів бюджетних програм.

Виконання вимог законодавства щодо оприлюднення інформації про бюджет в ОТГ, що створені у 2017 р. (станом на 01.11.2018 р.)

№ з / п	Назва ОТГ	Виконання вимог щодо публікації інформації		
		Про бюджет	Паспорти бюджетних програм*	Про виконання бюджету
1.	Великолюбінська	-	-	-
2.	Великомостівська	-	-	+
3.	Волицька	-	-	-
4.	Воютицька	Офіційний сайт відсутній		
5.	Кам'янка-Бузька	+	+	+
6.	Магерівська	-	+	-
7.	Мурованська	+	+	-
8.	Підберізцівська	Офіційний сайт відсутній		
9.	Розвадівська	-	-	-
10.	Рудківська	-	-	+
11.	Славська	+	-	-
12.	Солонківська	-	-	-
13.	Щирецька	Офіційний сайт відсутній		

* – оприлюднюються у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.
Складено автором на основі [29-38].

Аналіз інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, створених у 2017 р., дозволяє зробити такі висновки:

- офіційні сайти ще не створено у трьох ОТГ, що складає 23,1% від загальної кількості створених громад;
- бюджет громади, паспорти бюджетних програм і звіти про виконання бюджету подано на 3 з 10 створених офіційних сайтів, що складає 30% від загальної кількості створених сайтів ОТГ.

Щодо особливостей висвітлення бюджетного процесу в деяких ОТГ Львівської області, створених у 2017 р., то:

- у Магерівській ОТГ на сайті подано порядок денний сесії, на якій у тому числі розглядалися питання бюджетної політики (затвердження звіту про виконання бюджету за 1 півріччя

2018 р., а також внесення змін до бюджету 2018 р.), однак на сайті ні бюджет, ні звіт не оприлюднено;

- на сайті Мурованської ОТГ бюджет і паспорти бюджетних програм подано у секції «Відділ бухгалтерського обліку, фінансів і звітності»;
- на сайті Розвадівської ОТГ у секції «Бюджет» офіційного документа не подано, а розміщено лише рішення сесії про внесення змін до бюджету;
- у Славській ОТГ звіт про виконання бюджету подано в презентації Power Point у секції «Архів документів».

Рівень забезпечення інформаційної прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області, що створені у 2015-2017 рр., зображено на рис. 1.

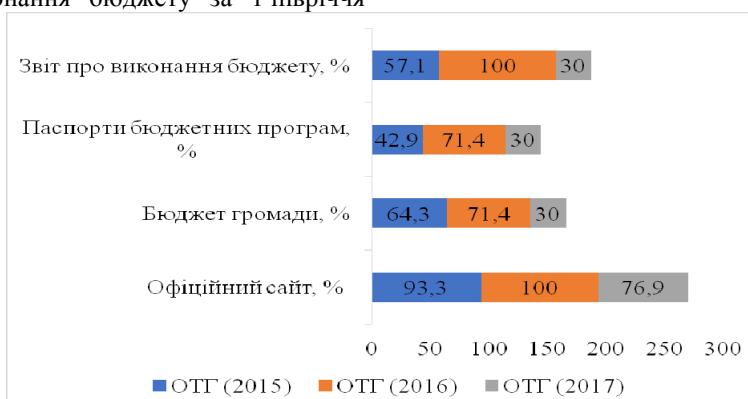

Рис. 1. Наявність офіційних сайтів і рівень забезпечення прозорості бюджетного процесу в ОТГ Львівської області (станом на 01.11.2018 р.)

Розраховано та побудовано автором на основі [7-20; 22-38].

Як бачимо, ОТГ, створені у 2016 р., найбільш відкриті для громад, про що свідчать показники наявності сайтів та їх наповнюваності бюджетною інформацією. Досить низькі показники інформаційної прозорості бюджетного процесу виявлено в ОТГ, створених у 2015 р. Це свідчить про необхідність здійснення перевірок зазначених ОТГ задля встановлення причин такої ситуації та вжиття невідкладних заходів щодо її покращення. Адже за логікою процесу реформування саме у цих громадах

показники наповнюваності сайтів, у т. ч. бюджетною інформацією, повинні бути найвищими, не кажучи уже про те, що одна з громад (табл. 1) більш ніж за два роки навіть не спромоглася створити офіційний сайт.

Оцінка здійснювалась не надто критично, оскільки у процесі реформи нові способи управління і розподілу ресурсів вимагають від керівників новостворених ОТГ відповідних знань і навичок, яких у них може і не бути. Крім того, реформу ще не завершено і знайдені нами прогалини у роботі ОТГ можна виправити без

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

застосування відповідних санкцій. Водночас уже зараз в деяких ОТГ спостерігаються певні негативні тенденції, про які необхідно говорити та які необхідно своєчасно усунути для запобігання подальшим негативним проявам.

Загальні проблеми та негативні тенденції щодо оприлюднення інформації про бюджет в ОТГ Львівської області полягають у такому:

- офіційні сайти наявні не в усіх ОТГ;
- бюджетна інформація на сайтах ОТГ висвітлена не у повному обсязі та не за усі звітні періоди функціонування громад;
- на багатьох сайтах складно знайти необхідну фінансову інформацію.

Незважаючи на прийняття у межах здійснення реформи децентралізації низки законодавчих актів і внесення змін у чинне законодавство щодо оприлюднення фінансової інформації, рівень публічності та прозорості бюджетного процесу в контексті оприлюднення інформації про бюджет в новостворених ОТГ є недостатнім, що визначає необхідність подальшого впровадження практичних заходів, спрямованих на вирішення наявних проблем.

Оскільки серед ризиків процесу децентралізації чільне місце займає ризик корупції в місцевих органах влади, який посилюється в умовах незавершеної земельної реформи та під час проведення державних закупівель на місцевому рівні, то забезпечення відкритості та прозорості у здійсненні управління фінансовими ресурсами є необхідною передумовою його зниження, а також формування ефективної системи контролю громади за ефективністю управління коштами в ОТГ (громадського контролю).

Так, Бюджетним кодексом України передбачено доступність інформації про бюджет (стаття 28) [21], що сприяє забезпеченню публічності бюджетного процесу як державного, так і місцевого бюджетів, а бюджетний контроль (розділ V) [21] як різновид фінансового контролю – ключовим для забезпечення законності діяльності учасників бюджетного процесу на усіх його стадіях, у т. ч. при складанні, виконанні, звітності чи оприлюдненні інформації про бюджет. Крім того, в Законі України «Про доступ до публічної інформації» (стаття 14) чітко визначено обов'язки розпорядників інформації щодо використання бюджетних коштів надавати та оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації і оновлювати оприлюднену інформацію [39].

На жаль, сьогодні в Україні функція бюджетного контролю щодо забезпечення вимог публічності бюджетного процесу в ОТГ не реалізовується повною мірою, оскільки за порушення вимог щодо оприлюднення та доступності інформації про бюджет Бюджетним кодексом України (частина 1 статті 117) передбачено лише попередження відповідальних осіб про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства [21], що своєю чергою ускладнює реалізацію в ОТГ громадського контролю як обов'язкової складової бюджетного контролю прозорості та ефективності виконання місцевих бюджетів.

Більше того, експертами Групи фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (за підтримки Програми «U-LEAD з Європою») було зібрано та систематизовано основні вимоги щодо дотримання бюджетного законодавства у вигляді таблиці «Бюджетний контроль» [40], з якою можна ознайомитись на головному сайті реформи «Децентралізація». За результатами її аналізу складається враження, що в бюджетному законодавстві України взагалі відсутні види порушень і відповідні санкції за неналежне виконання вимог законодавства щодо оприлюднення інформації про бюджетний процес.

Висновки. Вважаємо, що з метою забезпечення публічності та прозорості бюджетного процесу, у т. ч. щодо оприлюднення інформації про бюджет в об'єднаних територіальних громадах, необхідно:

1. Кабінету Міністрів України – уніфікувати та максимально спростити механізм доступу членів ОТГ до фінансової інформації через здійснення стандартизації процедури оприлюднення інформації про бюджет і бюджетний процес, а саме:

- чіткіше визначити, у якому обсязі та вигляді фінансові документи повинні бути представлені на сайтах громад;
- встановити вимоги до секції сайту громади, в якій буде подаватись інформація про бюджетний процес (зокрема, назву секції та її обов'язкову структуру). Наприклад, визначити, що бюджетна інформація повинна бути розміщена в секції з назвою «Бюджетний процес» («Фінанси ОТГ» чи ін.) з відповідними підсекціями. Для реалізації цього заходу можна розробити показовий зразок секції «Бюджетний процес» сайту громади, який повинен братись за основу при створенні сайту або приведенні старого сайту до визначеного зразка.

2. Верховній Раді України – посилити персональну відповідальність керівників ОТГ за відсутність належної до оприлюднення на сайтах громад фінансової інформації шляхом внесення змін у бюджетне законодавство (наприклад, запровадження штрафних чи інших санкцій).

3. Державній аудиторській службі України – проводити постійний моніторинг наявності та оновлення на сайтах ОТГ інформації про бюджетний процес для своєчасного реагування на появу можливих негативних тенденцій та вживати превентивні заходи із застосуванням відповідних санкцій (штраф, відсторонення від посади тощо) у таких випадках:

- затримки внесення на сайт ОТГ актуальної фінансової інформації;
- оприлюднення інформації не у повному обсязі (наприклад, бюджету ОТГ без додатків до нього або не усіх паспортів бюджетних програм тощо);
- виявлення недостовірності фінансових відомостей чи здійснення інших маніпуляцій з цифрами чи фінансовими документами, що представлені на сайті ОТГ.

Реалізація зазначених заходів щодо забезпечення інформаційної публічності та прозорості бюджетного процесу сприятиме підвищенню ефективності в

управлінні бюджетними коштами на місцевому рівні та більш активному залученню членів громади до розроблення та прийняття бюджетних чи інших фінансових рішень, а відтак – посиленню ваги громадського контролю в системі управління фінансами регіонів і держави загалом.

Список використаних джерел

1. Бак Н. А. Прозорість бюджетного процесу як фактор підвищення ефективності бюджетного менеджменту в Україні. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 1. С. 43-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2014_1_8
2. Волохов О. С. Прозорість бюджету як запорука розвитку демократії в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-2(1). С. 96-100.
3. Дем'янюк А. В. Прозорість бюджету та участь громадянськості у бюджетному процесі. *Економіка та суспільство*. 2016. № 6. С. 317-320.
4. Дяченко С. А., Фетіщенко Є. М. Підвищення прозорості процесу планування державного бюджету України. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 2. С. 45-56. URL: <http://www.e-ratp.academy.gov.ua/pages/dop/16/files/44b19a9e-517a-45d8-9cec-f5bbe66bf0b0.pdf>
5. Лучка А. Забезпечення відкритості та прозорості бюджетів місцевого самоврядування як засіб поглиблення демократизації суспільного життя. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2007. № 2. С. 37-45.
6. Маркович Г. Публічність та прозорість бюджетного процесу – ознака демократичного розвитку країни. *Децентралізація*: сайт. 2017. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/4992>
7. *Бабинська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://babynska.gromada.org.ua>
8. *Бісковицька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://biskovytska-gromada.gov.ua>
9. *Вільшаницька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://vilshanytska.gromada.org.ua>
10. *Воле-Баранецька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://voliagromada.org.ua>
11. *Гніздичівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://hnizdychiv.org.ua>
12. *Грабовецька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://grabovecka.gromada.org.ua>
13. *Дублянська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://dublyanska-gromada.gov.ua>
14. *Заболотцівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://zabolotcivska-gromada.com.ua>
15. *Луківська ОТГ*: офіційний сайт. URL: 2018. <http://luky.at.ua>
16. *Новокалінівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://novokalynivotg.org>
17. *Новомиська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://novomiska.gromada.org.ua>
18. *Новострілицька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://nstril-gromada.gov.ua>
19. *Тростянецька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://tog.lviv.ua>
20. *Чукв'янська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://chukvyanska-gromada.gov.ua>

21. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
22. *Давидівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://davydiv-otg.com>
23. *Жовтанецька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://zhovtanetska-gromada.gov.ua>
24. *Мостиська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://mostyska-miska-rada.lviv.ua>
25. *Нижанковицька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://nyzhankovytska-gromada.gov.ua>
26. *Судововишнянська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://sudovavyshnia.gromada.org.ua>
27. *Ходорівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://hodorivska-gromada.gov.ua>
28. *Шегинівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://shegynivska-gromada.gov.ua>
29. *Великолюбінська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://velykolubinska.gromada.org.ua>
30. *Великомостівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://vmrada.gov.ua>
31. *Волицька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://volytsia.lviv.ua>
32. *Кам'янка-Бузька ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://kb-mr.org.ua>
33. *Магерівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://magerivska-gromada.gov.ua>
34. *Мурованська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://murovanska-gromada.gov.ua>
35. *Розвадівська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://www.rozvadiv.lviv.ua>
36. *Рудківська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://rudkivska-gromada.gov.ua>
37. *Славська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://slavska-gromada.gov.ua>
38. *Солонківська ОТГ*: офіційний сайт. 2018. URL: <http://solonkivska.gromada.org.ua>
39. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
40. Експерти розповіли, що чекає на порушників бюджетного законодавства. *Децентралізація*: сайт. 2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/9971>

References

1. Buck, N. A. (2014). Prozorist' byudzhethnoho protsesu yak faktor pidvyshchennya efektyvnosti byudzhethnoho menedzhmentu v Ukrayini [Transparency of the budget process as a factor for increasing the efficiency of budget management in Ukraine]. *Ekonomika: realiyi chasu – Economics: time realities*, 1, 43-49. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2014_1_8 [in Ukrainian].
2. Volokhov, O. S. (2013). Prozorist' byudzhetu yak zaporuka rozvytku demokratiyi v Ukrayini [Transparency of the budget as a guarantee of the development of democracy in Ukraine]. In *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment [Scientific Bulletin of International Humanitarian University. Series: Economics and Management]*: Vol. 6-2(1) (pp. 96-100). [in Ukrainian].

3. Demyanyuk, A. V. (2016). Prozorist' byudzhetu ta uchast' hromads'kosti u byudzhetnomu protsesi [Transparency of the budget and public participation in the budget process]. *Ekonomika i suspil'stvo – Economy and Society*, 6, 317-320. [in Ukrainian].
4. Dyachenko, S. A., & Fetishenko, E. M. (2016). Pidvyshchennya prozorosti protsesu planuvannya derzhavnogo byudzhetu Ukrainy [Increasing the transparency of the planning process of the state budget of Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 2, 45-56. Retrieved from <http://www.e-patp.academy.gov.ua/pages/dop/16/files/44b19a9e-517a-45d8-9cec-f5bbe66bf0b0.pdf> [in Ukrainian].
5. Luchka, A. (2007). Zabezpechennya vidkrytosti ta prozorosti byudzhetiv mistsevoho samovryaduvannya yak zasib pohlyblennya demokratyzatsiyi suspil'noho zhyttya [Ensuring openness and transparency of budgets of local self-government as a means to deepen the democratization of public life]. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu – Bulletin of Ternopil National Economic University*, 2, 37-45. [in Ukrainian].
6. Markovych, H. (2017). Publichnist' ta prozorist' byudzhetnoho protsesu – oznaka demokratychnoho rozvytku krayiny [Publicity and transparency of the budget process is a sign of the country's democratic development]. *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/4992> [in Ukrainian].
7. *Babynsi community*: Website (2018). Retrieved from <http://babynska.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
8. *Biskovychi community*: Website (2018). Retrieved from <http://biskovycka-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
9. *Vilshanytsia community*: Website (2018). Retrieved from <http://vilshanycka.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
10. *Volya-Baranetska community*: Website (2018). Retrieved from <http://voliagromada.org.ua> [in Ukrainian].
11. *Hnizdychiv community*: Website (2018). Retrieved from <http://hnizdychiv.org.ua> [in Ukrainian].
12. *Grabovets community*: Website (2018). Retrieved from <http://grabovecka.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
13. *Dublyany community*: Website (2018). Retrieved from: <http://dublyanska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
14. *Zabolotsi community*: Website (2018). Retrieved from <http://zabolotcivska-gromada.com.ua> [in Ukrainian].
15. *Luky community*: Website (2018). Retrieved from <http://luky.at.ua> [in Ukrainian].
16. *Novokalynivka community*: Website (2018). Retrieved from novokalynivotg.org [in Ukrainian].
17. *Novomiska community*: Website (2018). Retrieved from <http://novomiska.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
18. *Novi Strilyshcha community*: Website (2018). Retrieved from <http://nstril-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
19. *Trostanets community*: Website (2018). Retrieved from <http://tog.lviv.ua> [in Ukrainian].
20. *Chukva community*: Website (2018). Retrieved from <http://chukvyanska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
21. Byudzhetnyy kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] (2010). Adopted on 2010, Jul 8, 2456-VI. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
22. *Davydiv community*: Website (2018). Retrieved from <http://davydiv-otg.com> [in Ukrainian].
23. *Zhovtantsi community*: Website (2018). Retrieved from <http://zhovtanetska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
24. *Mostyska community*: Website (2018). Retrieved from <http://mostyska-miska-rada.lviv.ua> [in Ukrainian].
25. *Nyzhankovychi community*: Website (2018). Retrieved from <http://nyzhankovycka-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
26. *Sudova Vyshnya community*: Website (2018). Retrieved from <http://sudovavyshnia.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
27. *Hodoriv community*: Website (2018). Retrieved from <http://hodorivska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
28. *Shehyni community*: Website (2018). Retrieved from <http://shegynivska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
29. *Velyky Lyubin community*: Website (2018). Retrieved from <http://velykolubinska.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
30. *Velyki Mosty community*: Website (2018). Retrieved from <http://vmrada.gov.ua> [in Ukrainian].
31. *Volysya community*: Website (2018). Retrieved from <http://volysia.lviv.ua> [in Ukrainian].
32. *Kamyanka-Buzka community*: Website (2018). Retrieved from <http://kb-mr.org.ua> [in Ukrainian].
33. *Maheriv community*: Website (2018). Retrieved from <http://magerivska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
34. *Murovane community*: Website (2018). Retrieved from <http://murovanska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
35. *Rozvadiv community*: Website (2018). Retrieved from <http://www.rozvadiv.lviv.ua> [in Ukrainian].
36. *Rudky community*: Website (2018). Retrieved from <http://rudkivska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
37. *Slavsk community*: Website (2018). Retrieved from <https://slavska-gromada.gov.ua> [in Ukrainian].
38. *Solonka community*: Website (2018). Retrieved from <http://solonkivska.gromada.org.ua> [in Ukrainian].
39. Pro dostup do publichnoyi informatsiyi [About access to public information] (2011). Law of Ukraine, adopted on 2011, Jan 13, 2939-VI. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> [in Ukrainian].
40. Eksperty rozpovily, shcho chekaye na porushnykiv byudzhetnoho zakonodavstva [Experts reported on the responsibility of the budget law violators] (2018). *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/9971> [in Ukrainian].

Надійшло 25.02.2019 р.